

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

3. Miejscowość

DZIAŁOSZA

1. Nazwa

**Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z terenem,
na którym jest znaczna ilość zabytków
archeologicznych.**

2. Czas powstania

**pradzieje, 1395, 1580, 1861,
1945**

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **OLEŚNICKI**

Gmina **SYCÓW**

6. Współrzędne geograficzne

51°18'38"N 17°38'31"E

7. Użytkowanie obecne

**mieszkalne
rolnicze**

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Poprzednie nazwy miejscowości: 1305 r. - Ottonis villa; 1423 r. - Ottendorff; ok. pol. XVIII w. - Langendorf; 1829 r. - Ottendorf + Otto Langendorf; 1830, 1845 r. - Ottendorf, Działosza + Otto Langendorf; 1876, 1891 r. - Ottendorf + Otto Langendorf; 1912 r. - Ottendorf, Działose + Otto Langendorf; 1937 r. - Ottendorf + Otto Langendorf. **Znaczenie i pochodzenie nazwy wsi:** Nazwa łacińska i nazwa niemiecka są odimienne i oznaczają „wieś Ottona”. W XIX w. i na pocz. XX w. występują obok siebie nazwy niemiecka i polska.

Historia wsi i dóbr: Ok. 1305 r. wzmiankowano proboszcza w Działoszy, która określana jest mianem Slonczha. Sama wieś, założona na prawie niemieckim, składa się z kilku części: Slonczha (późniejsza *Otto Langendorf*), Gelona i Lochow. W późniejszym czasie pojawiają się nazwy Latowskerei i Baudizerei, oraz Jaratschowskerei i Domnigerei. Utrwaliły się nazwy: *Otto Langendorf* i *Ottendorf*. *Otto Langendorf* połączone jest z *Ottendorf* powstało jako odgałęzienie majątku *Ottendorf*. Kościół oraz należący do parafii grunt („Boża Rola”) określane były jako *Ottendorf*. Obie miejscowości: *Ottendorf* i *Otto Langendorf* występują często pod jedną nazwą *Ottendorf*. W 2. poł. XVI w. położony na obszarze dzisiejszej Działoszy majątek *Bauditzerei* wymieniany jest jako część dóbr Wojciechowa. W 1580 r. tutejszy kościół stracił samodzielność i został przypuszczalnie dołączony do miejskiego kościoła parafialnego w Sycowie jako filia, ok. poł. XVIII w. na mapie Wredego Działosza stanowi zachodnią część Wielowisi *Langendorf*. W 1787 r. Ottendorf jest to nazwa szóstej części *Langendorfn* (Wielowisi). W 1797 r. sycowski lekarz, dr Friedrich, odkrył 4 źródła wód mineralnych. Tutejszych źródeł jednak nie eksploatowano ani nie wykorzystano w inny sposób. W 1861 r. miejski proboszcz z Sycowa, Kupietz założył w Działoszy szkołę. W dniu 06. 03. 1866 r. szkoła, ufundowana jako prywatna, została uznana za szkołę publiczną. W 1883 r. wybudowano nowy budynek szkoły w *Otto Lengendorf*. W 1912 r. do *Ottendorf* należy osada, usytuowana na łąkach i zwana Widawą. Zarówno *Otto Langendorf* jak i *Ottendorf*, posiadają każda własny cmentarz. W tym czasie toczy się postępowanie mające na celu scalenie obu części zasadniczo jednej wsi. Po 1929 r. budowa w lasach obok Działoszy dużego tartaku z własnym połączeniem kolejowym do Sycowa. Wieś zasadniczo jednodrożna przy drodze z Twardogóry do Sycowa. Stanowi zachodni odcinek zabudowy wiejskiej ciągnącej się aż do Sycowa (tworzą ją: Działosza, Wielowieś i Nowy Dwór). We wsi znajdują się 2 zespoły podworskie: I (zachodni) i II (wschodni), oba popołudniowej stronie drogi. Zabudowa zagrodowa, luźna z przewagą zabudowy ceglanej. Zachowany jest zasadniczy układ miejscowości i oba cmentarze, park podworski w zespole I oraz aleja wychodząca na południe z zespołu I i pozostałości parku w zespole II.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

1/2/76-35 ślad osadnictwa, osada- późne średniowiecze

3/4/76-35 osada- późne średniowiecze.

Bibliografia:• Knie J.: Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dorfer, Flecken, Stadte und anderen Orte der königliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845

• T. Kułak, W. Mrozowicz: Syców i okolice. Od czasów najdawniejszych po współczesność; Wrocław-Syców 2000

• Lutsch H.: Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien, Bd II, Die Kunstdenkmäler der Landkreise des Reg.- Bezirks Breslau, Breslau 1889

• Schlesisches Güter-Adressbuch. Verzeichnis sämtlicher Rittergueter und selbständigen Gutsbezirke, fowie der grosseren Landgliter der Provinzen Nieder- und Oberschlesien Breslau 1886, 1891, 1912, 1926, 1937

• Zimmermann F. A.: Beytrage zur Beschreibung von Schlesien, Brieg t. IV 1785; t.VII 1787

Materiały kartograficzne:• Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1932-1940 r.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogłaszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona terenu dawnego cmentarza ewangelickiego, ochrona zabudowy dawnych zespołów dworsko-folwarcznych z parkami.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2023

Justyna Kość

Justyna Kość